

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

Development of Science and Health Literacy Enhancement Program on Chronic Kidney Disease Prevention for Village Health Volunteers in Nonthaburi Province

โครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการเรื่อง : การส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนนทบุรี

Health Literacy Enhancement for Chronic Kidney Disease Prevention of Village Health Volunteers in Nonthaburi Province

โดย

อาจารย์ ดร.ทรงพล ผดุงพัฒนากุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน สุวรรณจินดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.หญิง ดร.นภาพิณ จันทขัมมา

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยวิชาการ (เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการวิจัย)

ประจำปี 2564

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี
ชื่อผู้วิจัย	อาจารย์ ดร.ทรงพล ผดุงพัฒนากุล, รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน สุวรรณจินดา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.หญิง ดร.นภาเพ็ญ จันทขัมมา
ปีที่แล้วเสร็จ	2566

บทคัดย่อ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังอย่างเพียงพอ สามารถดำเนินงานในการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับประชาชนในชุมชนได้ การส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปพร้อมกันด้วย งานวิจัยนี้ จึงพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับอสม. ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังโรคไตเรื้อรังของอสม.ในจังหวัดนนทบุรี 2) สร้างโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง 3) เปรียบเทียบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของอสม.ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ และ 4) เปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ของ อสม.ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอสม.ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 307 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ระยะที่ 2 คือ สร้างโปรแกรมฯ และ ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้โปรแกรมฯ ที่มีต่ออสม.ในพื้นที่ดูแลของ รพ.สต.บ้านใหม่ เขตอำเภอปากเกร็ด จำนวน 27 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัย คือ โปรแกรมฯ แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ และแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) อสม. ในจังหวัดนนทบุรี มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ และมีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในภาพรวมในระดับต่ำ ร้อยละ 19.87 ระดับปานกลาง ร้อยละ 66.12 และระดับสูง ร้อยละ 14.01 2) โปรแกรมฯ ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ที่ให้ อสม. ฝึกใช้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไตเรื้อรังตามองค์ประกอบของความรู้ด้านสุขภาพ และ 3) อสม.ที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น โปรแกรมนี้ จึงเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิผลที่น่าสนใจในการประยุกต์ใช้และการพัฒนาต่อยอดสำหรับการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังและโรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่น ๆ ให้ อสม. หรือ แกนนำสุขภาพที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอสม. ได้

คำสำคัญ: อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การป้องกันโรคไตเรื้อรัง โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์

ชื่อเรื่อง	Development of Science and Health Literacy Enhancement Program on Chronic Kidney Disease Prevention for Village Health Volunteers in Nonthaburi Province
ชื่อผู้วิจัย	Dr. Songpon Phadungphatthanakoon, Associate Professor Dr. Duongdearn Suwanjinda, and Assistant Professor Maj. Dr. Napaphen Jantacumma
ปีที่แล้วเสร็จ	2523

บทคัดย่อ

Village Health Volunteers (VHVs) having adequate health literacy for Chronic Kidney Disease Prevention (HLCKDP) could be able to work to promote HLCKDP to people in the community. Effective health literacy (HL) promotion should be promoted in line with Science literacy (SL). Thus, this research developed a science and health literacy enhancement program on Chronic Kidney Disease (CKD) Prevention for VHVs. The research objectives were to 1) study SL and HL for the prevention of CKD among VHVs in Nonthaburi Province 2) create the science and health literacy enhancement program on CKD Prevention for VHVs in Nonthaburi Province 3) compare the SL of VHVs before and after participating in the program and 4) compare VHVs' HLCKDP in the cognitive domain before and after participating in the program. The research process was divided into three phases: 1) studying SL and HLCKDP among 307 VHVs in Pak Kret district, Nonthaburi Province by using a SL test and a HL assessment form for CKD prevention as the research tools and descriptive statistics for analyzing data: 2) creating the program and 3) studying the effects of the program on the SL and HLCKDP of 27 VHVs who were in the area of the Ban Mai health promoting hospital in Pak Kret district by using the program, the pre-and post-science literacy tests, and the pre- and post-cognitive health literacy tests on CKD prevention for participating in the program as the research tools and descriptive statistics and t-test for analyzing data.

The findings found that: 1) VHVs in Nonthaburi Province had SL at a low level and overall of HLCKDP at a low level accounting for 19.87 percent, at a moderate level accounting for 66.12%, and at a high level accounting for 14.01% respectively: 2) The program consisted of 7 activities that allow VHVs to practice using scientific competencies in learning about CKD prevention based on the components of HL and 3) VHVs participating in the program had SL and HLCKDP in the cognitive domain which were significantly higher than before participating in the program at the .05 level of statistical significance. Therefore, this program is beneficial for future application and further development for promoting HL on CKD and other chronic non-communicable diseases to VHVs or health leaders who are similar to the VHVs.

Keywords Village health volunteers, Science Literacy, Health Literacy, Chronic Kidney Disease Prevention, Science Literacy Enhancement Program